

FI

FI

FI

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 26.11.2008
KOM(2008) 790 lopullinen

2008/0231 (CNS)

Ehdotus:

NEUVOSTON DIREKTIIVI (Euratom)

ydinturvallisuutta koskevan yhteisön kehyksen perustamisesta

{SEC(2008) 2892}

{SEC(2008) 2893}

PERUSTELUT

1. EHDOTUKSEN TAUSTA

1.1. Ehdotuksen perustelut ja tavoitteet

Tässä esitellyn ydinturvallisuutta koskevan yhteisön kehyksen perustamista koskevan direktiiviehdotuksen tavoitteena on käynnistää uudelleen prosessi yhteisen ydinturvallisuutta koskevan EU:n tason kehyksen perustamisesta ajantasaistamalla ja korvaamalla alkuperäiseen ydinturvallisuuspakettiin kuulunut komission ehdotus neuvoston direktiiviksi (Euratom) ydinlaitosten turvallisuuden alalla sovellettavista perusvelvollisuuksista ja yleisistä periaatteista¹.

Tämän tarkistetun ehdotuksen esittäminen on nyt erityisen ajankohtaista, koska monet jäsenvaltiot ovat osoittaneet uudelleen kiinnostusta ydinvoimaan ja vireillä on useita hankkeita ydinvoimaloiden käyttöön pidentämiseksi ja uusien voimaloiden rakentamiseksi. On itsestään selvää, etteivät säteilyonnettomuuksien vaikutukset pysähdy maiden rajoille ja että niistä voi olla seurauksia niin työntekijöiden ja väestön terveydelle kuin laajoja taloudellisia vaikutuksia energiaa tuottavalle teollisuudelle. Jos kansainvälisesti hyväksytyt ydinturvallisuusperiaatteet tehdään sitoviksi sisällyttämällä ne EU:n lainsäädäntöön, voidaan EU:n väestölle tarjota vieläkin parempi takuu turvallisuudesta, kun oikeusvarmuus paranee.

Tarkistettu lakiehdotus perustuu a) Läntisen Euroopan ydinturvallisuusviranomaisten järjestön (WENRA) vuonna 2006 valmistuneeseen tekniseen työhön, joka koskee olemassa olevia ydinlaitoksia ja johon osallistui kaikki Euroopan ydinturvallisuusviranomaiset; b) periaatteeseen, että ainoastaan voimakkaat ja riippumattomat ydinturvallisuusviranomaiset pystyvät varmistamaan jatkossakin EU:ssa sijaitsevien ydinvoimaloiden toiminnan turvallisuuden; c) keskeisten saatavilla olevien kansainvälisten sääntelyvälineiden eli Kansainvälisen atomienergiajärjestön (IAEA) puitteissa tehdyn ydinturvallisuutta koskevan yleissopimuksen (CNS)² ja IAEA:n turvallisuusperusteiden³ periaatteiden saattamiseen yhteisön lainsäädäntöön.

Periaate on, että jo ydinturvallisuutta koskevassa yleissopimuksessa määrättyjä ydinturvallisuusalan yhteisiä periaatteita säännellään yhteisön tasolla. Niihin lisätään uusia ydinvoimaloita koskevia turvallisuusvaatimuksia, joita jäsenvaltioiden olisi kehitettävä sen periaatteen mukaisesti, että turvallisuutta on parannettava jatkuvasti. Parannuksia tehtäisiin WENRA:ssa kehitettyjen turvallisuustasojen mukaisesti tiiviissä yhteistyössä ydinturvallisuutta ja ydinjätehuoltoa käsittelevän eurooppalaisen korkean tason ryhmän (High Level Group, HLG) kanssa. Tämän asiantuntijaryhmän on määrä toimia jäsenvaltioiden ydinlaitosten turvallisuudesta vastaavien viranomaisten välisenä foorumina. Työssään se noudattaa kehittämiään kymmentä ydinturvallisuusvalvontaa koskevaa periaatetta osallistuen siten EU:n ydinturvallisuutta koskevan kehyksen kehittämiseen.

Direktiiviehdotuksen yleisenä tavoitteena on toteuttaa yhteisössä ydinturvallisuutta koskevat edellytykset sekä ylläpitää ja parantaa ydinturvallisuutta jatkuvasti samoin kuin vahvistaa turvallisuusviranomaisten asemaa. Direktiiviä sovellettaisiin ydinlaitosten suunnitteluun, sijoituspaikan valintaan, rakentamiseen, kunnossapitoon, käyttöön ja käytöstä poistoon, jotka edellyttävät turvallisuusnäkökohtien huomioon ottamista kyseisen jäsenvaltion lakien ja

¹ KOM(2003) 32 lopullinen ja KOM(2004) 526 lopullinen.

² INFCIRC/449.

³ IAEA Safety Fundamentals: Fundamental safety principles, IAEA Safety Standard Series No. SF-1 (2006).

säännösten nojalla. Kunkin jäsenvaltion oikeus päättää käyttää tai olla käyttämättä ydinvoimaa tunnustetaan ja sitä kunnioitetaan.

Yhteisön ydinturvallisuuskehyksen avulla on määrä saavuttaa useita operatiivisia tavoitteita, kuten kansallisten valvontaviranomaisten aseman vahvistaminen, toimiluvan haltijan ensisijainen vastuu turvallisuudesta viranomaisten valvonnan alaisena, valvontaviranomaisten riippumattomuuden vahvistaminen, ydinlaitosten turvallisuuteen liittyvien kysymysten käsittelyn avoimuus, hallintojärjestelmien perustaminen, säännöllinen turvallisuuden valvonta, ydinturvallisuutta koskevan asiantuntemuksen saatavuus ja turvallisuuden ensisijaisuus.

1.2. Asiayhteys

Kiinnostus ydinenergiaan on nykyään taas lisääntymässä, mikä johtuu useista tekijöistä.

EU:ssa tuotetaan sähköä ydinvoimalla eniten maailmassa, sen ydinvoima-ala on täysin kehittynyt ja kattaa koko polttoainekierron, sen teknologinen perusta on oma, ja työvoima on korkeatasoista. Ydinvoima on nykyään tärkein vähähiilinen energialähde monissa EU:n jäsenvaltioissa. Sillä tuotetaan yli kolmasosa EU:ssa tuotetusta sähköstä, ja sen toimitukset ovat osoittautuneet vakaiksi ja luotettaviksi, koska ydinvoima on paremmin suojassa hinnanvaihteluilta kuin öljy ja kaasu. Ydinvoiman käytön jatkaminen myötävaikuttaisi EU:n energiahuollon ylläpitoon ja vähentäisi osaltaan hiilidioksidipäästöjä, mutta ydinvoimaan liittyy vielä useita ongelmia, jotka on ratkaistava. Ydinvoima muodostaa tärkeän osan EU:n energiavalikoimasta. Sitä tukee voimakas sitoutuminen tutkimukseen ja teknologian kehityksen edistämiseen, minkä tavoitteena on edelleen parantaa ydinvoiman turvallisuutta ja saatavuutta.

Jotta ydinvoima hyväksyttäisiin, on ydinlaitosten turvallisuutta parannettava jatkuvasti. Kansalliset toimet saisivat lisäarvoa, jos perustaksi otetaan IAEA:ssa tehty työ siirtämällä se osaksi yhteisön kehystä. Saattamalla kansalliset järjestelmät ja yhteisön järjestelmä yhteyteen toistensa kanssa taataan EU:ssa sijaitsevien ydinlaitosten turvallisuuden korkean tason ylläpitäminen ja parannetaan EU:n sääntelymekanismien avoimuutta. Pitkällä aikavälillä tämä johtaa siihen, että yleisön luottamus EU:n päätöksentekoprosessiin ydinturvallisuuskysymyksissä lisääntyy ja oikeusvarmuus paranee.

1.3. Aiemmat yhteisön välineet, joissa vaaditaan ydinturvallisuuden yhdenmukaistamista EU:n tasolla

Euroopan ydinvoima-alan kehityksen myötä lähentyminen yhteisön tasolla tuli välttämättömäksi, jotta jäsenvaltioita voitiin tukea niiden pyrkimyksissä yhdenmukaistaa turvallisuuskäytänteitä. Ydinturvallisuuteen liittyviä teknologisia ongelmia koskevassa 22 päivänä heinäkuuta 1975 annetussa neuvoston päätöslauselmassa⁴ tunnustettiin, että on komission tehtävä toimia katalysaattorina aloitteissa, joita tehdään ydinturvallisuuden alalla kansainvälisellä tasolla. Päätöslauselmassa "otetaan huomioon kansallisten viranomaisten oikeudet ja vastuut", mutta viitataan turvallisuusvaatimusten yhdenmukaistamisen toivottavuuteen yhteisön tasolla.

Tätä taustaa vasten neuvosto antoi vuonna 1992 toisen päätöslauselman⁵, jossa se vahvisti uudelleen vuonna 1975 antamassaan päätöslauselmassa ilmaistut aikomuksensa ja kehotti jäsenvaltioita jatkamaan ja tehostamaan yhteisiä pyrkimyksiä turvallisuuskysymysten yhdenmukaistamiseksi.

⁴ EYVL C 185, 14.8.1975, s. 1.

⁵ EYVL C 172, 8.7.1992, s. 2.

Lisäksi on neuvoston päätelmissä⁶ ja Euroopan parlamentin mietinnöissä⁷ mainittu jatkuvasti vuosien mittaan tuki ydinturvallisuutta koskevan yhteisön lainsäädännön laatimiselle. Sitovaa yhteisön lainsäädäntöä ydinturvallisuuden alalla ei ole kuitenkaan tähän mennessä vielä annettu.

1.4. Yhdenmukaisuus unionin muiden politiikkojen ja tavoitteiden kanssa

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin tunnusti säteilysuojelun ja ydinturvallisuuden välisen yhteyden asiassa C-29/99 antamassaan tuomiossa, jonka mukaan ”yhteisön toimivallan määrittämiseksi ydinturvallisuuden alalla ei ole syytä ylläpitää keinotekoisia eroa väestön terveyden suojelun ja ionisoivan säteilyn lähteiden turvallisuuden välillä”. Tuomioistuin on myös vahvistanut, että komissiolla on toimivalta tehdä suosituksia ydinturvallisuutta koskevan yleissopimuksen 18 ja 19 artiklassa vaadittujen, ydinlaitosten suunnittelua, rakentamista ja toimintaa koskevien toimenpiteiden yhdenmukaistamiseksi. Jäsenvaltiot voivat antaa säännöksiä tällaisesta yhdenmukaistamisesta varmistaakseen perusnormien noudattamisen. Yhteisön lähestymistavan kehittäminen ydinturvallisuuteen myötävaikuttaisi yhteisön säännösten tavoitteiden saavuttamiseen säteilysuojelussa. Nämä tavoitteet koskevat työntekijöiden ja väestön suojelua ionisoivan säteilyn vaaroilta rajoittamalla silti liikaa säteilyaltistusta aiheuttavien käytäntöjen hyödyllistä käyttöä.

1.5. Ensimmäinen ydinturvallisuuspaketti

Saatuana Euratom-perustamissopimuksen 31 artiklalla perustetun asiantuntijaryhmän lausunnon komissio antoi 30. tammikuuta 2003 kaksi direktiiviehdotusta, jotka koskivat ydinlaitosten turvallisuutta sekä käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltoa⁸.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean annettua ehdotuksista lausuntonsa 26. maaliskuuta 2003 molemmat ehdotukset toimitettiin neuvostolle. Neuvosto pyysi Euratomin perustamissopimuksen 31 artiklan mukaisesti lausuntoa Euroopan parlamentilta. Parlamentti antoi ehdotuksista lausunnot 13. tammikuuta 2004 pidetyssä täysistunnossa.

Molemmista ehdotuksista keskusteltiin samaan aikaan myös neuvostossa Italian ja Irlannin puheenjohtajakausien aikana. Koska ei saavutettu määräenemmistöä, jolla molemmat ehdotukset olisi hyväksytty tai hylätty, sovittiin, että neuvoston päätelmät laadittaisiin konsensusperiaatteella. Neuvosto hyväksyi päätelmäluonnokset ydinturvallisuudesta sekä käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen turvallisesta huollosta kesäkuussa 2004⁹. Tämän seurauksena perustettiin neuvostoon ydinturvallisuustyöryhmä (WPNS). Tähän direktiiviehdotukseen liittyvässä vaikutustenarviointiraportissa¹⁰ selostetaan yksityiskohtaisesti ensimmäiseen ydinturvallisuuspakettiin liittyvät menettelyjä koskevat kysymykset.

Aiempi ehdotus ydinlaitosten turvallisuutta koskevaksi direktiiviksi perutaan ja korvataan uudella ehdotuksella.

⁶ Neuvoston päätelmät ydinturvallisuudesta sekä käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen turvallisesta huollosta (10823/04); neuvoston päätelmät ydinturvallisuudesta sekä käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen turvallisesta huollosta (8784/07).

⁷ Maldeikisin mietintö Euratomin perustamissopimuksen 50-vuotispäivän kunniaksi (A6-0129/2007) ja Reulin mietintö tavanomaista energialähteistä (A6-0348/2007).

⁸ KOM(2003) 32 lopullinen.

⁹ 10823/04

¹⁰ SEC(2008) 2892.

2. SIDOSRYHMIEN KUULEMINEN JA VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

2.1. Sidosryhmien kuuleminen ydinturvallisuutta koskevan yhteisön lainsäädännön tarpeellisuudesta

Nykyinen tarkistettu lainsäädäntöehdotus on tulosta vuonna 2004 Irlannin puheenjohtajuuskaudella käynnistetystä laajasta ja jatkuvasta kuulemisprosessista. WPNS:ssä, korkean tason ryhmässä ja Euroopan ydinenergiafoorumilla jatkettiin asian käsittelyä.

Sinä aikana kun ensimmäistä ydinturvallisuuspakettia valmisteltiin, järjestettiin komission aloitteesta laaja sidosryhmien kuuleminen siitä, pitäisikö laatia ydinturvallisuutta koskeva oikeudellinen kehys. Aiemmin oli jo järjestetty kuulemisia, jotka perustuivat Euratomin perustamissopimuksessa määrättyyn lainsäädäntömenettelyyn (perustamissopimuksen 31 artiklalla perustetun asiantuntijaryhmän ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnot). Lisäksi kuultiin kansainvälisiä järjestöjä, kuten IAEA:ta ja OECD:n Ydinenergiajärjestöä (NEA). Komissio hyödynsi myös osallistumistaan useisiin kansainvälisiin kokouksiin esitelläkseen suunnitelmiaan ydinturvallisuutta koskevaa sääntelyä varten EU:ssa.

Vuonna 2007 perustettu Euroopan ydinenergiafoorumi, johon kuuluu avainasemassa olevia päätöksentekijöitä ja järjestöjä niin kansallisella kuin EU-tasolla, on jo edesauttanut yhteisymmärryksen syntymistä, joka on edellytys ydinlaitosten turvallisuuden kehittämiseksi edelleen. Prahassa ja Bratislavassa vuonna 2008 pidettyjen foorumin kokousten päätelmissä korostettiin foorumin voimakasta tukea ydinturvallisuuslainsäädännön antamiselle EU:n tasolla ydinlaitosten yhteisien turvallisuutta koskevien peruseriaatteiden pohjalta.

Lisäksi ydinturvallisuutta käsittelevien asiantuntijaryhmien työn tuloksena saatiin tietoa teknisistä edellytyksistä, jotka tukevat tässä tarkistetussa direktiiviluonnoksessa ehdotettuja peruseriaatteita. EU-tasolla on kehitetty monentasoisia ja -tyyppisiä toimia. Tässä on ollut mukana jäsenvaltioiden turvallisuusviranomaisten edustajista muodostuvia asiantuntijaryhmiä, jotka ovat myötävaikuttaneet aktiivisesti ydinturvallisuuskäytänteiden yhdenmukaistamiseen.

2.2. Yhteenvedo asiantuntijaryhmistä, jotka toimivat ydinturvallisuuspolitiikkojen yhdenmukaistamiseksi EU:n tasolla

2.2.1. Ydinalan sääntelyviranomaisten työryhmä (NRWG) ja ydinreaktorien turvallisuutta käsittelevä työryhmä (RSWG)

Jotta voitaisiin saavuttaa tavoitteet, jotka asetettiin ydinturvallisuuden teknologisia ongelmia käsittelevässä vuonna 1975 annetussa neuvoston päätöslauselmassa, komissio asetti kaksi asiantuntijaryhmää käsittelemään ydinlaitosten turvallisuutta. Ydinalan sääntelyviranomaisten työryhmässä, joka kokoontui viimeksi kesäkuussa 2005, on EU:n jäsenvaltioiden sekä Keski- ja Itä-Euroopan ehdokasmaiden ydinturvallisuusviranomaisten edustajia. Ydinreaktorien turvallisuutta käsittelevä työryhmä, jossa olivat edustettuina kaikki EU:n ydinturvallisuusviranomaiset ja ydinvoimateollisuus, lakkautettiin vuonna 1998.

2.2.2. EU-tason sääntelytehtävien yhteensovittaminen (CONCERT)

CONCERT-ryhmä perustettiin vuonna 1992 foorumiksi, jolla EU:n sekä Keski- ja Itä-Euroopan maiden ja uusien itsenäisten valtioiden ydinturvallisuusviranomaiset voivat vaihtaa kokemuksia ja edistää yleisesti avustus- ja yhteistyöohjelmia. Ryhmä kokoontui viimeisen kerran vuonna 2005.

2.2.3. WENRA

Erityisesti on huomioitava WENRAn tekemä työ. Se on organisaatio, johon kuuluu 17 Euroopan maan ydinturvallisuusviranomaisten johtajia ja seniorihenkilökuntaa.

Ydinturvallisuuspolitiikkojen yhdenmukaistamiseksi perustettiin kaksi työryhmää, joiden tehtävänä on analysoida nykytilannetta ja erilaisia lähestymistapoja ydinturvallisuuteen, verrata kansallisten viranomaisten lähestymistapoja IAEA:n turvallisuusnormeihin, tunnistaa eroja ja ehdottaa, miten niitä voitaisiin mahdollisesti poistaa huonontamatta turvallisuustasoa.

Tammikuussa 2006 julkaistiin turvallisuuteen liittyviä viitetasoja koskevia raportteja, joita tarkistettiin vuosina 2007 ja 2008¹¹. WENRAn jäsenet ovat määritelleet ydinvoimaloille useita yhteisiä turvallisuuden viitearvoja, joiden mukaisia kansallisten vaatimusten pitäisi olla vuoteen 2010 mennessä. Kaikissa ydinturvallisuuteen liittyvissä yhteisön aloitteissa olisi hyödynnettävä WENRAn puitteissa kehitettyjä menetelmiä. WPNS:ssä arvioitiin ydinvoimaloiden turvallisuuspolitiikkojen yhdenmukaistamista koskevat WENRAn raportit, ja päätelmissä todettiin, että WENRAn menetelmät ovat järjestelmällinen, dokumentoitu ja looginen tapa edetä kohti yhdenmukaistamista.

2.2.4. WPNS

Ydinturvallisuutta ja käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen turvallista huoltoa koskevissa neuvoston päätelmissä vuodelta 2004 vaadittiin sidosryhmien laajaa kuulemista, joka sitten käynnistettiin. Siinä pyrittiin tunnistamaan uusia välineitä, joiden avulla voidaan parantaa tehokkaammin ydinturvallisuutta ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuutta Euratomin perustamissopimuksen sekä lainsäädännön parantamista koskevien periaatteiden mukaisesti. Prosessin tuloksena perustettiin kyseinen ydinturvallisuustyöryhmä WPNS¹².

Neuvosto hyväksyi 13. joulukuuta 2006 WPNS:n loppuraportin¹³, jossa tehdään päätelmiä ja annetaan suosituksia. Kolmen alaryhmän laatimissa raporteissa¹⁴ esitetään yksityiskohtaisesti menetelmät, työn ja tietojenkeruun organisointi, tietojenkeruun ja analyysin yksityiskohtaiset tulokset sekä perustelut päätelmille ja suosituksille. WPNS:n työhön osallistui 70 asiantuntijaa jäsenvaltioista ja komissiosta. Kyseisten raporttien päätelmät muodostavat järkevän teknisen pohjan lähestymistavalle, jota käsillä olevassa direktiiviluonnoksessa hahmotellaan ydinturvallisuutta koskevaksi yhteisön kehikseksi.

2.2.5. Korkean tason ryhmä (High Level Group, HLG)

Komissio hyväksyi 10. tammikuuta 2007 luonnoksen ohjeelliseksi ydinohjelmaksi, jossa ehdotettiin ydinturvallisuutta, radioaktiivisen jätteen huoltoa ja ydinvoimaloiden käytöstäpoistoa käsittelevän korkean tason ryhmän perustamista. Tätä ehdotusta ovat myöhemmin kannattaneet kaikki tärkeimmät EU:n foorumit (mikä käy ilmi esimerkiksi Brysselissä maaliskuussa 2007 pidetyn Eurooppa-neuvoston päätelmistä¹⁵, toukokuussa 2007 annetuista ydinturvallisuutta ja käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen turvallista

¹¹ <http://www.wenra.org>

¹² WPNS aloitti uudelleen toimintansa ydinalatyöryhmän (Working Party on Atomic Questions, WPAQ) pyynnöstä, joka perustui neuvoston päätelmiin ydinturvallisuudesta sekä käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen turvallisesta huollosta (10823/04).

¹³ 15475/2/06 REV2.

¹⁴ 15475/2/06 REV 2 ADD 1, 15475/2/06 REV 2 ADD 2, 15475/2/06 REV 2 ADD 3.

¹⁵ 7224/1/07 REV 1.

huoltoa koskevista neuvoston päätelmistä¹⁶, sekä vuonna 2007 annetusta Euroopan parlamentin mietinnöstä ”50 vuotta eurooppalaista ydinenergiapolitiikkaa”¹⁷).

Korkean tason ryhmä perustettiin virallisesti komission päätöksellä 2007/530/Euratom¹⁸ heinäkuussa 2007. Päätöksessä annetaan korkean tason ryhmälle tehtäväksi avustaa EU:n toimielimiä kehittämään vähitellen yhteisymmärrystä, lopullisena tavoitteena antaa uusia EU:n säännöksiä ydinlaitosten turvallisuudesta sekä käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuudesta.

Korkean tason ryhmään kuuluvat 27 jäsenvaltion valvontaviranomaisten tai ydinturvallisuusviranomaisten johtajat. Korkean tason ryhmän avulla WENRAn tekemää teknistä työtä voidaan laajentaa virallisemmissa puitteissa yhdessä niiden EU-maiden edustajien kanssa, joissa ei ole ydinvoimaloita.

Direktiiviehdotuksessa on erityissäännöksiä korkean tason ryhmän tehtävistä. Ryhmällä on keskeinen merkitys määriteltäessä välineitä, joiden avulla ydinturvallisuutta ylläpidetään ja parannetaan kaikkialla yhteisössä. Kun neuvosto on antanut tämän direktiivin, komissio tarkistaa alun perin komission päätöksellä 2007/530/Euratom perustetun ryhmän tehtävämäärityksen, jotta se vastaa ryhmän velvollisuuksia direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä.

2.3. Vaikutustenarviointi

Oheen liitettyssä vaikutustenarvioinnissa ajantasaistetaan ydinturvallisuuspakettiin¹⁹ kuuluneen aiemman ydinturvallisuutta koskevan ehdotuksen yhteydessä laadittu vaikutustenarviointi. Vaikutustenarviointi pohjautuu WPNS:n kertomuksissa esitettyihin päätelmiin ja suosituksiin sekä ydinturvallisuutta koskevassa yleissopimuksessa määrättyihin velvollisuuksiin ja vaatimuksiin ja IAEA:n turvallisuusperusteiden periaatteisiin.

Vaikutustenarvioinnissa tarkasteltiin seuraavia **neljää toimintavaihtoehtoa**: *Nollavaihtoehdon* mukaan nykyinen tilanne säilytetään muuttumattomana. *Ykkösvaihtoehdossa* hahmotellaan sellaista yhteisön lainsäädäntöä, jolla vahvistetaan yhteiset turvallisuusnormit nykyisille ydinlaitoksille. *Kakkosvaihtoehdossa* annetaan yhteisön lainsäädäntö, jolla perustetaan ainoastaan yhteinen kehys, jonka tavoitteena on korkean ja tasaisen ydinturvallisuuden tason saavuttaminen ja ylläpitäminen kaikkialla yhteisössä viittaamalla laajalti tunnustettuihin ydinturvallisuutta koskeviin periaatteisiin, ja korkean tason ryhmässä laaditaan myöhemmät täytäntöönpanotoimenpiteet. *Kolmosvaihtoehto* perustuu joukkoon kansainvälisesti tunnustettuja ydinturvallisuutta koskevia periaatteita (kakkosvaihtoehto), joita on täydennetty uusia ydinvoimaloita koskevilla turvallisuusvaatimuksilla, joita jäsenvaltioiden olisi kehitettävä ydinturvallisuuden jatkuvaa parantamista koskevan periaatteen mukaisesti. Tässä olisi toimittava WENRAn kehittämien turvallisuustasojen mukaisesti ja tiiviissä yhteistyössä korkean tason ryhmän kanssa. Vaihtoehtojen arvioinnin tulos oli, että tehokkain tapa vahvistaa yhteisölle yhteinen lähestymistapa ydinturvallisuuteen on kolmosvaihtoehdossa esitetty.

¹⁶ 8784/07

¹⁷ A6-0129/2007.

¹⁸ EUVL L 195, 27.7.2007, ss. 44–46.

¹⁹ KOM(2003) 32.

3. EHDOTUKSEEN LIITTYVÄT OIKEUDELLISET NÄKÖKOHDAT

3.1. Ehdotetun toimen lyhyt kuvaus

Tällä ehdotuksella halutaan käynnistää uudelleen ydinturvallisuutta koskevan yhteisen EU:n kehyksen laatiminen, millä pyritään korkeatasoisen ydinturvallisuuden saavuttamiseen ja ylläpitämiseen kaikkialla yhteisössä korvaamalla ydinturvallisuuspaketissa alun perin ehdotettu vastaava ehdotus. Ehdotus perustuu ydinturvallisuutta koskevan yleissopimuksen määräyksiin. Yleissopimuksessa perustetaan yksityiskohtainen oikeudellinen kehys yhdenmukaistetun ydinturvallisuusjärjestelmän perustamiseksi. Euratom ja kaikki EU:n jäsenvaltiot ovat yleissopimuksen sopimuspuolia.

3.2. Oikeusperusta

Ehdotuksen oikeusperustana ovat Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 31 ja 32 artikla. Euratom-sopimuksen 31 artiklassa määrätään menettelystä, jolla vahvistetaan 30 artiklassa säädetyt perusnormit väestön ja työntekijöiden terveyden suojelemiseksi ionisoivan säteilyn aiheuttamilta vaaroilta. 32 artiklassa määrätään nimenomaisesti, että perusnormeja voidaan täydentää 31 artiklassa määrätyn menettelyn mukaisesti.

3.3. Toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteet

Ydinenergialla on merkittävä asema siirryttäessä vähähiiliseen talouteen, ja se vähentää EU:n riippuvuutta ulkopuolisista energiantoimittajista. Jäsenvaltiot päättävät, käyttävätkö ne ydinvoimaa energialähdevalikoimassaan. Euroopan unionin tehtävänä on varmistaa, että tätä energialähdettä kehitetään siten, että samalla taataan mahdollisimman korkea turvallisuustaso.

Kaikki EU:n jäsenvaltiot ovat ydinturvallisuutta koskevan yleissopimuksen sopimuspuolia. Yleissopimus muodostaa kansainvälisesti tunnustetun yhteisen foorumin ydinturvallisuuden kehittämistä varten. EU:n jäsenvaltiot ovat jo toteuttaneet toimenpiteitä, joiden avulla ne voivat saavuttaa korkean ydinturvallisuustason EU:ssa. Yhteisiä sääntöjä, joita sovellettaisiin kaikkialla yhteisössä, ei ydinturvallisuuden alalla ole kuitenkaan vielä vahvistettu. Tähän ovat syynä maiden erilaiset historialliset taustat, oikeudelliset kehykset, voimaloiden tyypit ja määrä sekä erilaiset lähestymistavat valvontaan.

Nyt esitettävässä ehdotuksessa jäsenvaltioille annetaan mahdollisuus hyödyntää täysimääräisesti toissijaisuusperiaatetta, sillä sen ansiosta voidaan ydinturvallisuutta varten luoda oikeudellinen kehys määräämättä liian tarkasti yksityiskohdista. Sen lisäksi direktiivin tarkoituksena on voimistaa kansallisten valvontaviranomaisten asemaa ja riippumattomuutta niiden toimivaltaan perustuen. Lisäksi on tarkoitus voimistaa kansallisten viranomaisten asemaa sovittujen toimenpiteiden täytäntöönpanossa. Direktiivissä noudatetaan täysin periaatetta, jonka mukaan jäsenvaltiot ovat kukin vastuussa ydinlaitostensa turvallisuudesta. Mitä tulee uusien ydinvoimaloiden turvallisuuteen, jäsenvaltioita kehoitetaan kehittämään uusien ydinvoimaloiden turvallisuutta koskevia lisävaatimuksia sen periaatteen mukaisesti, että turvallisuutta on parannettava jatkuvasti. Parannuksia tehtäisiin WENRA:ssa kehitettyjen turvallisuustasojen mukaisesti tiiviissä yhteistyössä korkean tason ryhmän kanssa. Jäsenvaltioilla on myös edelleen oikeus määrätä kansallisella tasolla tiukempia turvallisuustoimenpiteitä kuin ne, joista ehdotettavassa direktiivissä säädetään.

4. EHDOTETUN DIREKTIIVIN TÄRKEIMMÄT SÄÄNNÖKSET

4.1. Vastuu ja ydinlaitosten turvallisuutta koskeva kehys (3 artikla)

Artikla, jossa säädetään vastuusta ydinlaitosten turvallisuudesta, heijastaa yhtä ydinturvallisuutta koskevista perusperiaatteista, josta määrätään myös ydinturvallisuutta koskevan yleissopimuksen 9 artiklassa: päävastuu ydinlaitosten turvallisuudesta koko niiden elinkierron aikana on toimiluvan haltijalla, jota valvoo valvontaviranomainen.

Ydinlaitoksessa toteutettavista turvallisuustoimenpiteistä ja tarkastuksista päättää ainoastaan valvontaviranomainen, ja ne toteuttaa luvanhaltija.

Artiklan toisessa kohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on laadittava ydinturvallisuutta koskeva oikeus- ja sääntelykehys, jota on ylläpidettävä. Kaikki jäsenvaltiot noudattavat jo tätä säännöstä, eikä sen täytäntöönpanossa pitäisi olla vaikeuksia.

4.2. Valvontaviranomaiset (4 artikla)

Direktiivi voimistaa kansallisten valvontaviranomaisten asemaa ja riippumattomuutta niiden toimivaltaan perustuen. Jotta voidaan helpottaa etusijan ydinturvallisuudelle antavien itsenäisten päätösten tekemistä, on varmistettava, että valvontaviranomainen on tosiasiallisesti riippumaton kaikista muista organisaatioista, joille on annettu tehtäväksi edistää tai käyttää ydinlaitoksia tai perustella yhteiskunnalle koituvia hyötyjä. On myös varmistettava, ettei valvontaviranomaiseen voi vaikuttaa aiheettomasti. Ydinturvallisuutta koskevassa yleissopimuksessa on jo vastaava määräys (8 artiklan 2 kohta). Valvontaviranomaisella on oltava riittävä arvovalta ja toimivalta sekä taloudelliset ja henkilöstövarat, jotta se voi täyttää velvollisuutensa ja suorittaa tehtävänsä. Sen tehtäväksi määrätään ydinlaitosten turvallisuuden valvominen ja sääntely sekä turvallisuusvaatimusten, -ehtojen ja -määräysten täytäntöönpanon varmistaminen.

Valvontaviranomainen myöntää toimiluvat ja valvoo sitä, että toimiluvassa annettujen ydinlaitosten sijoituspaikan valintaa ja laitosten suunnittelua, rakentamista, käyttöönottoa, käyttöä tai käytöstäpoistoa koskevia määräyksiä noudatetaan.

Valvontaviranomaisen tehtävänä on varmistaa, että luvanhaltijalla on riittävä määrä riittävän korkeatasoista henkilökuntaa laitosten käyttämiseen.

Jotta valvontainfrastruktuuria voidaan jatkuvasti parantaa, tehdään valvontaviranomaiselle ja kansalliselle sääntelyrakenteelle säännöllisin väliajoin kansainvälinen vertaisarviointi.

Kyseisen säännöksen mukaan IAEA:n kansainvälinen valvonnantarkastusyksikkö (International Regulatory Review Service, IRRS) suorittaa säännöllisesti kansallisten valvontaviranomaisten ja valvontajärjestelmien kansainvälisiä vertaisarviointeja, ja näiden viranomaisten on tehtävä itsearviointi vähintään joka kymmenes vuosi.

4.3. Avoimuus (5 artikla)

Direktiivin 5 artiklassa säädetään, että luotettavaa tietoa on oltava saatavilla ja että yleisön on voitava osallistua avoimeen päätöksentekoprosessiin.

4.4. Ydinlaitoksia koskevat turvallisuusvaatimukset ja -määräykset (6 artikla)

Direktiivin 6 artiklassa on aiempaa tiukempi säännös siitä, että jäsenvaltioiden on noudatettava IAEA:n turvallisuusperusteita²⁰ ja ydinturvallisuutta koskevan yleissopimuksen kansainvälisesti sovittuja velvollisuuksia ja vaatimuksia.

Lisäksi jäsenvaltioita kehoitetaan kehittämään uusien ydinvoimaloiden turvallisuutta koskevia lisävaatimuksia sen periaatteen mukaisesti, että turvallisuutta on parannettava jatkuvasti. Parannuksia tehtäisiin WENRA:ssa kehitettyjen turvallisuustasojen mukaisesti tiiviissä yhteistyössä korkean tason ryhmän kanssa.

²⁰ IAEA Safety Fundamentals: Fundamental safety principles, IAEA Safety Standard Series No. SF-1 (2006).

Tässä yhteydessä on korostettava sitä, että komissio mukauttaa alkuperäisessä komission päätöksessä säädettyä korkean tason ryhmän tehtäväkuvausta sen mukaisesti, millainen neuvoston hyväksymä direktiiviteksti tulee olemaan.

4.5. Luvanhaltijoiden velvollisuudet (7 artikla)

Tässä artiklassa tehdään yhteenveto luvanhaltijoiden velvollisuuksista heidän täyttäessään 6 artiklassa esitettyjä vaatimuksia ja korostetaan sitä, että luvanhaltijoiden on perustettava ja pantava täytäntöön hallintojärjestelmiä ja että ydinturvallisuutta varten on oltava riittävät rahoitusvarat ja henkilöstö.

4.6. Valvonta (8 artikla)

Valvontaviranomaisen on tehtävä ydinturvallisuuden arviointeja, tutkimuksia ja täytäntöönpanon valvontaan ja tarkastuksiin liittyviä toimia laitosten koko elinkierron aikana, myös käytöstäpoistoprosessin yhteydessä. Myös tässä on kyse yhteisesti sovitusta periaatteesta. Euroopan sääntelyviranomaisten vaikutusvallan voimistamiseksi direktiivissä säädetään valvontavallan laajentamisesta turvallisuuden nimissä. Jos turvallisuussääntöjä rikotaan vakavasti tai toistuvasti, valvontaviranomaisella on valta peruuttaa toimilupa ja määrätä mikä tahansa laitos keskeyttämään toimintansa, jos se katsoo, ettei turvallisuus ole taattu. Turvallisuuden arviointia ja todentamista koskevasta velvollisuudesta määrätään myös ydinturvallisuutta koskevan yleissopimuksen 14 artiklassa.

4.7. Ydinturvallisuuden asiantuntemus (9 artikla)

Ydinturvallisuusasiantuntijoiden saatavuus on erittäin tärkeä kysymys, joka tulee esille jokaisessa ydinturvallisuutta käsittelevässä kansainvälisessä kokouksessa. Viime vuosikymmeninä ei ole koulutettu tarpeeksi erikoisasiantuntijoita, joten on muodostunut ongelma turvallisuushenkilöstön ja tarkastajien ikääntymisestä. Monet heistä ovat lähellä eläkeikää. Tämä on asia, jossa yhteisö voi auttaa edistämällä yhteistyötä ja koulutusta eri maiden välillä. Velvollisuus varmistaa, että saatavilla on riittävästi pätevää henkilökuntaa, tunnustetaan myös ydinturvallisuutta koskevan yleissopimuksen 11 artiklan 2 kohdassa.

4.8. Turvallisuuden ensisijaisuus (10 artikla)

Turvallisuuden ensisijaisuusperiaatteen mukaisesti jäsenvaltioilla on oikeus määrätä kansallisella tasolla tiukempia turvallisuustoimenpiteitä kuin ne, joista ehdotettavassa direktiivissä säädetään.

5. PÄÄTELMÄT

Tämän vuoksi neuvostoa pyydetään:

hyväksymään liitteenä oleva ehdotus neuvoston direktiiviksi (Euratom), jolla perustetaan ydinturvallisuutta koskeva yhteisön kehys.

Ehdotus:

NEUVOSTON DIREKTIIVI (Euratom)

ydinturvallisuutta koskevan yhteisön kehityksen perustamisesta

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 31 ja 32 artiklan,

ottaa huomioon komission ehdotuksen²¹, jonka komissio on tehnyt saatuaan lausunnon ryhmältä, jonka tieteellis-tekninen komitea oli nimennyt jäsenvaltioiden tieteellisten asiantuntijoiden keskuudesta,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin lausunnon²²,

ottaa huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon²³,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Perustamissopimuksen 2 artiklan b kohdassa määrätään, että yhteisön on laadittava yhtenäiset turvallisuusmääräykset väestön ja työntekijöiden terveyden suojelemiseksi sekä huolehdittava niiden noudattamisesta.
- (2) Perustamissopimuksen 30 artiklassa määrätään, että yhteisössä on vahvistettava perusnormit väestön ja työntekijöiden terveyden suojelemiseksi ionisoivasta säteilystä aiheutuvilta vaaroilta.
- (3) Perusnormien vahvistamisesta työntekijöiden ja väestön terveyden suojelemiseksi ionisoivasta säteilystä aiheutuvilta vaaroilta 13 päivänä toukokuuta 1996 annetulla neuvoston direktiivillä 96/29/Euratom²⁴ vahvistetaan kyseiset turvallisuutta koskevat perusnormit. Kyseisen direktiivin säännöksiä on täydennetty erityislainsäädännöllä.
- (4) Yhteisön järjestelyistä nopeaksi tietojenvaihdoksi säteilyhäätätilanteen yhteydessä 14 päivänä joulukuuta 1987 tehdyllä neuvoston päätöksellä 87/600/Euratom²⁵ säädettiin tiedoksiantamista ja tietojen toimittamista koskevasta kehiksestä, jota jäsenvaltioiden on käytettävä suojellakseen yleisöä säteilyhäätätilanteen sattuessa. Säteilyhäätätilanteessa tarvittavia suojelutoimenpiteitä ja noudatettavia ohjeita koskevien tietojen antamisesta väestölle 27 päivänä marraskuuta 1989 annetulla

²¹ EUVL C [...], [...], s. [...].

²² EUVL C [...], [...], s. [...].

²³ EUVL C [...], [...], s. [...].

²⁴ EYVL L 159, 29.6.1996, s. 1.

²⁵ EYVL L 371, 30.12.1987, s. 76.

neuvoston direktiivillä 89/618/Euratom²⁶ on asetettu jäsenvaltioille velvoitteita, jotka koskevat tietojen antamista väestölle säteilyhäätätilanteessa.

- (5) Vaikka säteilysuojelujärjestelmällä, joka perustuu voimassa oleviin turvallisuutta koskeviin perusnormeihin ja jossa otetaan huomioon tämänhetkinen tieteellinen tieto, voidaan varmistaa väestön terveyden suojelun korkea taso, olisi sitä vielä täydennettävä, jotta voidaan varmistaa, että ydinlaitosten turvallisuuden korkeaa tasoa ylläpidetään ja sitä kehitetään ja parannetaan jatkuvasti. Korkean turvallisuustason ylläpitäminen ydinlaitosten suunnittelusta käytöstäpoistoon saakka on ehdoton edellytys, jotta voidaan täyttää täysimääräisesti perustamissopimuksen 2 artiklan b kohdassa määrätyt terveyden suojelua koskevat velvollisuudet. Tämän vuoksi olisi ylläpidettävä tehokkaita torjuntakeinoja säteilyvaaroja vastaan ja onnettomuudet, joilla voisi olla säteilyyn liittyviä seurauksia, olisi estettävä.
- (6) Kukin jäsenvaltio voi itse päättää, millaista energialähdevalikoimaa se käyttää; harkintavaiheen jälkeen on kiinnostus uusien ydinvoimaloiden rakentamiseen kasvanut, ja jotkin jäsenvaltiot ovat päättäneet antaa lupia uusille voimaloille. Lisäksi on odotettavissa, että luvanhaltijat esittävät tulevana vuosina anomuksia ydinvoimaloiden käyttöään pidentämisestä.
- (7) Tätä varten olisi kehitettävä parhaita käytäntöjä ohjaamaan valvontaviranomaisia niiden tehdessä päätöksiä ydinlaitosten käyttöään jatkamisesta.
- (8) Jäsenvaltiot ovat jo toteuttaneet toimenpiteitä, joiden avulla ne voivat saavuttaa korkean ydinturvallisuustason yhteisössä.
- (9) Ydinturvallisuuden jatkuva parantaminen edellyttää, että luvanhaltijat varmistavat hallintojärjestelmien puitteissa korkean turvallisuustason väestölle.
- (10) Kansainvälisen atomienergiajärjestön (IAEA) laatimat perusteet ja vaatimukset muodostavat puitteet menettelyille, joille kansallisten turvallisuusvaatimusten olisi perustuttava. Jäsenvaltiot ovat myötävaikuttaneet merkittävästi näiden perusteiden ja vaatimusten parantamiseen.
- (11) Niiden jäsenvaltioiden turvallisuusviranomaiset, joiden alueella on ydinvoimaloita, ovat tehneet yhteistyötä Läntisen Euroopan ydinturvallisuusviranomaisten järjestön (WENRA) puitteissa ja määritelleet ydinvoimaloilleen useita yhteisiä turvallisuuden viitetasoja, ja niiden avulla pyritään yhdenmukaistamaan kansallisia vaatimuksia vuoteen 2010 mennessä.
- (12) Tähänastisesta yhdenmukaistamisesta huolimatta ydinturvallisuusalan menettelyt ja käytännöt vaihtelevat vielä jäsenvaltiosta toiseen. Erojen vuoksi ei ole nykyisin edellytyksiä varmistaa, että perustamissopimuksen 2 artiklan b kohdan terveyden suojelua koskevat vaatimukset täytetään yhteisössä mahdollisimman yhdenmukaisella tavalla. Liittyessään 24 päivänä lokakuuta 1996 voimaan tulleeseen ydinturvallisuutta koskevaan yleissopimukseen Euroopan atomienergiayhteisö sitoutui noudattamaan

²⁶ EYVL L 357, 7.12.1989, s. 31.

kansainvälisesti tunnustettua korkeaa ydinturvallisuuden tasoa²⁷. Jotta yhteisö voisi varmistaa, että kyseisen yleissopimuksen periaatteita noudatetaan yhteisön tasolla ja että perustamissopimuksen 2 artiklan b kohdan edellyttämiä yhtenäisiä turvallisuusmääräyksiä sovelletaan, olisi säteilysuojelua koskevia perusnormeja täydennettävä yhteisillä turvallisuusperiaatteilla.

- (13) Väestölle on tiedotettava ajoissa ja täsmällisesti tärkeistä ydinturvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä, ja tätä varten ydinlaitosten turvallisuutta koskevista kysymyksistä on annettava tietoja avoimesti.
- (14) Jäsenvaltioiden vastuu ydinlaitosten turvallisuudesta on perusperiaate, jonka pohjalta ydinturvallisuuden sääntely on kehitetty kansainvälisellä tasolla, muun muassa ydinturvallisuutta koskevassa yleissopimuksessa. Tässä direktiivissä olisi korostettava sekä mainittua kansallisen vastuun periaatetta että periaatetta, jonka mukaan päävastuu ydinlaitoksen turvallisuudesta on luvanhaltijalla, jota kansallinen valvontaviranomainen valvoo.
- (15) Jotta ydinlaitosten turvallisuusvaatimusten tehokas täytäntöönpano voidaan varmistaa, jäsenvaltioiden olisi perustettava itsenäisesti toimivat valvontaviranomaiset. Valvontaviranomaisilla pitäisi olla asianmukainen toimivalta ja resurssit, jotta ne voivat suoriutua tehtävistään.
- (16) Jotta tämän direktiivin tehokas täytäntöönpano voidaan varmistaa, olisi jäsenvaltioiden raportoitava komissiolle säännöllisin väliajoin. Kolmen vuoden väliajat ovat sopivia ydinturvallisuutta koskevan yleissopimuksen vaatimusten valossa.
- (17) Jotta ydinturvallisuutta voitaisiin jatkuvasti parantaa, komissio voi tarvittaessa esittää asianmukaisia ehdotuksia neuvoston hyväksyttäväksi.
- (18) Ydinturvallisuutta ja ydinjätehuoltoa käsittelevä eurooppalainen korkean tason ryhmä perustettiin²⁸ osallistumaan työhön ydinturvallisuutta koskevien yhteisön tavoitteiden saavuttamiseksi. Tätä varten sen olisi tuettava ydinturvallisuuden ylläpitämiseen ja jatkuvaan parantamiseen tarvittavien välineiden kehittämistä, joita olisi sovellettava ydinlaitosten suunnitteluun, sijoituspaikan valintaan, rakentamiseen, kunnossapitoon, käyttöön ja käytöstäpoistoon, kun turvallisuusvaatimusten noudattamista edellytetään kyseisen jäsenvaltion oikeus- ja sääntelykehyksessä.
- (19) Ydinlaitosten turvallisuudesta jäsenvaltioissa vastaavien valvontaviranomaisten olisi tehtävä yhteistyötä pääasiassa ydinturvallisuutta ja ydinjätehuoltoa käsittelevän eurooppalaisen korkean tason ryhmän puitteissa; mainittu ryhmä on kehittänyt kymmenen periaatetta ydinturvallisuuden sääntelyä varten. Ydinturvallisuutta ja ydinjätehuoltoa käsittelevän eurooppalaisen korkean tason ryhmän on tarkoitus osallistua ydinturvallisuutta koskevan yhteisön kehyksen kehittämiseen päämääränä sen jatkuva parantaminen,

²⁷ Tässä yhteydessä sovelletaan toimielinten välistä sopimusta toimielintenvälisestä yhteistyöstä sellaisten kansainvälisten yleissopimusten puitteissa, joiden sopimuspuolina Euroopan atomienergiayhteisö ja sen jäsenvaltiot ovat.

²⁸ EUVL L 195, 27.7.2007, ss. 44–46.

ON ANTANUT TÄMÄN DIREKTIIVIN:

1 artikla
Tavoite ja soveltamisala

1. Direktiivin tavoitteena on toteuttaa yhteisössä ydinturvallisuutta koskevat edellytykset sekä ylläpitää ja parantaa niitä jatkuvasti samoin kuin vahvistaa kansallisten valvontaviranomaisten asemaa.
2. Direktiiviä sovelletaan ydinlaitosten suunnitteluun, sijoituspaikan valintaan, rakentamiseen, kunnossapitoon, käyttöön ja käytöstäpoistoon, mitä varten vaaditaan turvallisuusnäkökohtien huomioon ottamista kyseisen jäsenvaltion oikeus- ja sääntelykehyksen nojalla.
3. Tällä direktiivillä ei rajoiteta neuvoston direktiivin 96/29/Euratom soveltamista.
4. Tällä direktiivillä ei rajoiteta jäsenvaltioiden oikeutta päättää omalta osaltaan, toteuttavatko ne omaa rauhanomaista ydinalan ohjelmaa.

2 artikla
Määritelmät

Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

- (1) 'ydinlaitoksella' ydinpolttoaineen valmistuslaitoksia, tutkimusreaktoreita (myös alikriittisiä ja kriittisiä kokoonpanoja), ydinvoimaloita, käytetyn polttoaineen varastoja, rikastuslaitoksia tai jälleenkäsittelylaitoksia;
- (2) 'ydinturvallisuudella' asianmukaisia käyttöolosuhteita, jotka on saavutettu toteuttamalla toimenpiteitä onnettomuuksien ehkäisemiseksi tai onnettomuuksien seurausten lieventämiseksi niin, että työntekijöitä ja väestöä sekä ilmaa, vesistöjä ja maaperää suojellaan ydinlaitoksien virheellisestä toiminnasta aiheutuvilta säteilyvaaroilta;
- (3) 'radioaktiivisella materiaalilla' materiaalia, joka sisältää yhtä tai useampaa radionuklidia, jonka aktiivisuutta tai konsentraatiota ei voida säteilysuojelun kannalta jättää huomiotta;
- (4) 'käytöstäpoistolla' hallinnollisia ja teknisiä toimia, joiden tarkoituksena on mahdollistaa ydinlaitosten valvonnan lopettaminen kokonaan tai osittain, paitsi jos on kysymyksessä varastot tai tietyt ydinlaitokset, joita käytetään radioaktiivisen materiaalin louhimisesta tai käsittelystä syntyvien jäämien loppusijoitukseen, kun nämä laitokset suljetaan sen sijaan että ne poistettaisiin käytöstä;
- (5) 'radioaktiivisella jätteellä' kaasumaisessa, nestemäisessä tai kiinteässä muodossa olevaa radioaktiivista materiaalia, jolle jäsenvaltio ei ole suunnitellut myöhempää käyttöä, ja jota valvontaviranomainen valvoo radioaktiivisena jätteenä jäsenvaltion oikeus- ja sääntelykehyksen nojalla;
- (6) 'käytetyllä polttoaineella' ydinpolttoainetta, joka on säteilytetty reaktorin sydämessä ja pysyvästi poistettu sieltä; käytettyä polttoainetta voidaan pitää joko käyttökelpoisena

materiaalina, jota voidaan jälleenkäsitellä, tai se voidaan loppusijoittaa ilman muuta suunniteltua käyttöä, jolloin sitä käsitellään radioaktiivisena jätteenä;

(7) 'ionisoivalla säteilyllä' energian vapautumista hiukkasina tai sähkömagneettisina aaltoina, joiden aallonpituus on korkeintaan 100 nanometriä tai taajuus vähintään 3×10^{15} hertsiä ja jotka kykenevät tuottamaan ioneja suoraan tai välillisesti;

(8) 'valvontaviranomaisella' elintä tai elimiä, joille kukin jäsenvaltio on antanut oikeudellisen toimivallan myöntää kyseisessä jäsenvaltiossa lupia ja säännellä ydinlaitosten sijoituspaikan valintaa ja laitosten suunnittelua, rakentamista, käyttöönottoa, käyttöä tai käytöstäpoistoa;

(9) 'luvalla' lupaa, jonka valvontaelin myöntää hakijalle ydinlaitoksen sijoituspaikan valintaa ja laitoksen suunnittelua, rakentamista, käyttöönottoa, käyttöä tai käytöstäpoistoa varten;

(10) 'uusilla ydinvoimaloilla' ydinvoimaloita, joiden toimilupa myönnetään tämän direktiivin voimaantulon jälkeen.

3 artikla

Ydinlaitosten turvallisuutta koskeva vastuu ja sitä koskeva kehys

1. Päävastuu ydinlaitosten turvallisuudesta on toimiluvan haltijalla, jota valvoo valvontaviranomainen. Ydinlaitoksessa toteutettavista turvallisuustoimenpiteistä ja tarkastuksista päättää ainoastaan valvontaviranomainen, ja ne toteuttaa luvanhaltija.

Luvanhaltijalla on päävastuu turvallisuudesta ydinlaitosten koko elinkierron aikana siihen asti, kun laitos on vapautettu viranomaisvalvonnasta. Tätä luvanhaltijan vastuuta ei voi delegoida.

2. Kunkin jäsenvaltion on luotava ydinlaitosten turvallisuutta koskeva lainsäädäntö- ja sääntelykehys ja ylläpidettävä sitä. Siihen sisältyvät kansalliset turvallisuusvaatimukset, ydinlaitosten toimilupien myöntämis- ja valvontajärjestelmä, niiden toiminnan kieltäminen ilman toimilupaa sekä viranomaisvalvontaa varten järjestelmä, joka kattaa myös tarvittavan täytäntöönpanon valvonnan.

4 artikla

Valvontaviranomaiset

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että valvontaviranomainen on tosiasiallisesti riippumaton kaikista organisaatioista, joille on annettu tehtäväksi edistää tai käyttää ydinlaitoksia tai perustella yhteiskunnalle koituvia hyötyjä, eikä se ole minkään sellaisen vaikutuksen alainen, joka voi vaikuttaa turvallisuuteen.

2. Valvontaviranomaisella on oltava riittävät valtuudet ja toimivalta sekä taloudelliset ja henkilöstövoimavarat, jotta se voi suoriutua sille määrätyistä velvollisuuksista ja tehtävistä. Sen tehtävänä on valvoa ja säännellä ydinlaitosten turvallisuutta ja varmistaa turvallisuusvaatimusten, ehtojen ja turvallisuusmääräysten täytäntöönpano.

3. Valvontaviranomainen myöntää lupia ja valvoo niiden soveltamista ydinlaitosten sijoituspaikan valintaan, laitosten suunnitteluun, rakentamiseen, käyttöönottoon, käyttöön tai käytöstäpoistoon.

4. Valvontaviranomaisten on varmistettava, että luvanhaltijoilla on käytettävissään riittävästi pätevää henkilökuntaa.

5. Valvontaviranomaisen on suostuttava vähintään joka kymmenes vuosi siihen, että sille ja kansalliselle sääntelyjärjestelmälle tehdään kansainvälinen vertaisarviointi, joka tähtää sääntelyinfrastruktuurin jatkuvaan parantamiseen.

5 artikla *Avoimuus*

Jäsenvaltioiden on tiedotettava väestölle ydinturvallisuuden valvontatoimien menettelyistä ja tuloksista. Niiden on myös varmistettava, että valvontaviranomaiset tosiasiallisesti tiedottavat väestölle toimivaltaansa kuuluvista asioista. Tietojen saatavuus on varmistettava asiaa koskevien kansallisten ja kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti.

6 artikla *Ydinlaitoksia koskevat turvallisuusvaatimukset ja -määräykset*

1. Jäsenvaltioiden on noudatettava IAEA:n turvallisuusperusteita (IAEA Safety Fundamentals: Fundamental safety principles, IAEA Safety Standard Series No. SF-1, 2006). Niiden on noudatettava ydinturvallisuutta koskevassa yleissopimuksessa määrättyjä velvollisuuksia ja vaatimuksia (IAEA INFCIRC 449, 5.7.1994).

Niiden on erityisesti varmistettava, että IAEA:n turvallisuusperusteissa määrätyt asiassa sovellettavat periaatteet pannaan täytäntöön, jotta voidaan varmistaa ydinlaitosten turvallisuuden korkea taso. Näitä periaatteita ovat muun muassa tehokkaat järjestelyt mahdollisten säteilyvaarojen varalta, onnettomuuksien ehkäisy ja niihin reagointi, ikääntymisen hallinta, kaikkien tuotettujen radioaktiivisten materiaalien hallinta pitkällä aikavälillä sekä tiedottaminen naapurivaltioiden väestölle ja viranomaisille.

2. Lisäksi jäsenvaltioiden on pyrittävä kehittämään uusien ydinvoimaloiden turvallisuutta varten lisävaatimuksia sen periaatteen mukaisesti, että turvallisuutta on parannettava jatkuvasti. Parannuksia tehtäisiin Läntisen Euroopan ydinturvallisuusviranomaisten järjestössä WENRA:ssa kehitettyjen turvallisuustasojen perusteella tiiviissä yhteistyössä ydinturvallisuutta ja ydinjätehuoltoa käsittelevän eurooppalaisen korkean tason ryhmän kanssa.

7 artikla *Luvanhaltijoiden velvollisuudet*

1. Luvanhaltijoiden on suunniteltava, rakennettava ja käytettävä ydinlaitoksiaan ja poistettava ne käytöstä 6 artiklan 1 ja 2 kohdan säännösten mukaisesti.

2. Luvanhaltijoiden on perustettava ja pantava täytäntöön hallintojärjestelmät, ja valvontaviranomaisen on todennettava ne säännöllisesti.

3. Luvanhaltijoiden on osoitettava riittävät rahoitusvarat ja henkilöstö velvollisuuksiensa täyttämiseen.

8 artikla *Valvonta*

1. Valvontaviranomaisen on tehtävä ydinturvallisuusarviointeja, tutkimuksia ja tarkastuksia sekä suoritettava tarvittaessa täytäntöönpanon valvontaan liittyviä toimia ydinlaitoksissa niiden koko elinkierron aikana, myös käytöstäpoistoprosessin aikana.

2. Valvontaviranomaisella on oltava valtuudet peruuttaa toimilupa, jos ydinlaitoksessa rikotaan turvallisuusmääräyksiä vakavasti tai toistuvasti.

3. Valvontaviranomaisella on oltava valtuudet määrätä minkä tahansa ydinlaitoksen toiminta keskeytettäväksi, jos se katsoo, ettei turvallisuus ole täysin taattu.

9 artikla *Ydinturvallisuusalan asiantuntemus*

Jäsenvaltioiden on tarjottava erikseen ja yhteistyössä muiden maiden kanssa mahdollisuuksia asianmukaiseen ja jatkuvaan, teoreettiseen ja käytännön ydinturvallisuuskoulutukseen.

10 artikla *Turvallisuuden ensisijaisuus*

Jäsenvaltiot voivat vahvistaa turvallisuustoimenpiteitä, jotka ovat tiukempia kuin tässä direktiivissä säädetty toimenpiteet.

11 artikla *Raportointi*

Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle kertomus tämän direktiivin täytäntöönpanosta viimeistään [kolmen vuoden kuluttua voimaantulosta] ja joka kolmas vuosi sen jälkeen. Komissio toimittaa ensimmäisen kertomuksen pohjalta neuvostolle kertomuksen direktiivin täytäntöönpanon edistymisestä ja tarvittaessa lainsäädäntöehdotuksia.

12 artikla *Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä*

Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään [kahden vuoden kuluttua 13 artiklassa tarkoitetusta päivämäärästä]. Niiden on viipymättä toimitettava komissiolle kirjallisina nämä säännökset sekä kyseisiä säännöksiä ja tätä direktiiviä koskeva vastaavuustaulukko.

Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.

Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä tarkoitetuista kysymyksistä antamansa keskeiset kansalliset säännökset kirjallisina komissiolle.

13 artikla
Voimaantulo

Tämä direktiivi tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

14 artikla
Osoitus

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

Tehty Brysselissä

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja